ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“:
на годину: . . ф. 12 или 30 дин.
на по године: . ф. 6 или 15 дин.
на четврт године: ф. 3 или $7^1/_2$ дин.

Поједини бројеви стају 10 нов

ОГЛАСИ
рачунају се 6 нов. од реда ситних слова.
За жиг се плаћа сваки пут 30 нов.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом

Претплата и огласи шаљу се на администрацију, а рукописи
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући г. А. Пајевића, у дунавској улици.

Рукописи се не враћају.

Број 60. У Новом Саду, у суботу 27. маја (8. јуна) 1895. Год. XI.

ДЕЛЕГАЦИЈЕ.

Аустро-угарске делегације данас се састале у Бечу у редовно заседање своје. У овај мах влада у Европи мирно расположење, па и делегацијама неће бити посао тежак. Као што нас уверавају меродавни листови, мир одавна није био тако осигуран као у овом тренутку. Па поред свега тога промењена је ситуација у делегацијама. Толикогодишњи управитељ спољне политике наше монархије одступио је. Гроф Калноки није више министар спољних послова. Његово место заузео је нов човек, гроф Голуховски, о коме се ништа друго не зна, него да је окретан човек и богат каваљер.

Мађари су оборили грофа Калнокија, али они са својим „успехом“ ипак нису задовољни. Не допада им се наследник његов, који као да ће продужити политику Калнокијеву. Познато је у чему се састоји разлика у схваћању грофа Калнокија и угарске владе. Гроф Калноки је хтео, да одржи добре одношаје с римском куријом, која и онако из виших политичких обзира нагиње двојноме савезу. Гроф Калноки није хтео да папу сасвим отуђи од наше монархије. Међутим угарска влада покренула је црквена питања, која су узбунила Рим, па кад се Рим томе одупрьо, мађарска влада хтела је, да се с папом ухвати у коштац. Ту је прави повод, што се заоштриле противности међу Калнокијем и угарске владе.

Мађарска влада, научена да увек успева, тражила је, да гроф Калноки заузме одлучан положај према римској курији. Гроф Калноки то није хтео, него је покушавао да стиша угарску владу. Он је желео, да се верски мир у Угарској не нарушава. Мађари су опет ово рђаво тумачили и тако су охладнели одношаји између грофа Калнокија и мађарске владине странке.

Мађарска владина странка већ од неколико година је услед унутрашње слабости своје јако нервозна, па се услед тога врло често пребацује. Зар је то мешање, ако министар жели, да се у Угарској распре стишају, ако предлаже, да се уклоне размирице, које Угарску унутрашње слабе, а споља је доводе у сукоб с Римом. Министар спољних послова истина *заједнички* је министар, али он као такав заступа и политику Угарске, и њему не може бити свеједно, какви ће одношаји владати у Угарској. Добра спољна политика не може се успешно водити, ако су унутрашњи одношаји у земљи поремећени. Гроф Калноки био је дакле сасвим у праву, да тражи, да Мађари у црквеном питању не затегну жице, и ако му се може шта пребацити, то би било само то, што није *одлучно* заступао своје становиште, него је шеврдао, па га је та слабост напослетку и оборила.

Наравно Мађари су хтели да преко Рима стегну своје римокатолике. С тога би нужно било, да се прети Риму. Гроф Калноки као опробан дипломата није могао развити такву акцију, која би изазвала отворен рат с папом. У Пешти се мислило, да је с папом лако изићи на крај. Гроф Калноки о томе друкчије мисли. Он зна, да је у папе велика духовна моћ, и ако нема војску, с којом би се могао борити. Пред том силом покорио се један Бизмарк, а Пруска је тек протестанска држава. У нашој монархији пак буне се све традиције против таке политике, која би нас завадила с Римом. Како би изгледао тај рат? Ни један римокатолички владика не може се поставити, док га папа не прими. Рецимо, да се с папом прекину сви одношаји. Шта би било? Не би се ни један владика могао поставити, ако се не би хтело прећи у раскол. Остале би пусте дијецезе, и у даљим последицама не би имао ко да поставља парохе. *Ко би морао онда пре да попусти, да ли папа, или мађарска господа?* Све је ово добро знао гроф Калноки, који мора водити рачуна и о другој половини монархије. У овоме је била разлика у становишту грофа Калнокија и становиште угарске владе. Аљардијева афера само је изнела на површину оне противности, које се донде криле.

Сад ће у делегацијама валда бити говора о томе. *Видеће се да ли је гроф Голуховски прихватио мисли свога претходника, или ће онако радити, како барон Банфи жели.* У овој сесији делегација измериће се, колико је тешка победа мађарске владине странке.

Како ће се приказати нови министар — то ће бити најзанимљивије у овој делегацији. Буџетска расправа не ће бити жестока. На повишице у ратноме буџету већ смо научени, а каже се, да ове године не ће буџет бити већи, него за три милијона фор. Осим тога овогодишњи буџет се прекорачио за два милијона. Те суме не ће узбунити посланике. Порезници знају да трпе, а делегати су људи мекана срца па попуштају.

У главноме кретаће се око тога, у колико ће Мађари бити задовољни с новим министром.

Саборски одбор.

? Карловци 19. (31.) маја.

Оволетње седнице саборскога одбора одржане су 16., 17. и 18. маја о. г. под председништвом Његове Светости патријарха *Георгија Бранковића* и у присутности чланова саборског одбора: Њ. Преосвештенства епископа вршачког *Нектарија Димитријевића*, архимандрита Иларијона *Руварца*, протопрезвитера Ђ. *Влаховића*, дра Т. *Недељковића*, Јосифа *Лагића* и Мих. *Рогулића*. Перо је водио Др. Лаза *Секулић* нар. црквен. тајник уз припомоћ првог бележника Милана *Меанџића*. Известиоци су били у предметима молбено-управним Др. Л. Секулић, нар. црквен. тајник, у правним Др. Мих *Полит*, фискал нар. црквен. фондова и заклада, у рачунарским први и други књиговођа истих фондова и заклада; у предметима, који се тичу управе, руковања и надзора нар. црквен. добара пак привр. надзорник нар. црквен. добара.

Као што смо извештени седнице су одржане у овај мах нешто раније но обично с тога, што је Њ. Светост патријарх морао одмах почетком јуна ићи у Беч у седнице делегације, те би иначе седнице саб. одбора касно пале.

Између дописа једне и друге владе спомињем овде допис кр. зем. владе у Загребу у погледу прорачунскога мањка парохијала за горњу крајину, услед којега је односна свота на покриће тога мањка за год. 1895. на исплату дозначена.

На молбу архидијец. админ. одбора је решено, да се по ново даде одмах наштампати потребан број формулара обвезница за целу митрополију и односно за оне црквен. општине, које дугују т. зв. старога верозаконскога приноса и саборских трошкова, а које хоће да издаду од себе такове, да не би дошле у опасност, да политичке власти од њих оврхом истерају, пошто се та ствар *мора до конца септембра 1895.* у ред довести. Уједно је решено да се упуте сви епарх. админ. одбори, да изашљу нарочите поверенике за тај посао, који ће имати и ту задаћу, да обавесте дотичне општине, шта је и како је у ствари.

Неке одобрене припомоћи из јерархијског фонда су стављене у течај, а неким општинама су дозвољене и поднеће се горе на одобрење. Између осталих је одобрено осим тога из неприкосновеног фонда 5000 фор. а. вр. на оправку од пожара пострадале срп. прав. катедралне цркве у Сент-Андреји.

У питању *грађења* или дограђивања зграде за срп. прав. вел. *гимназију у Новом Саду* је донесено ново решење и, ако се ствар повољно реши, поднеће се сабору на одобрење. Језгра ствари је измена епископијског плаца са варошким ханским земљиштем, у давању зајма на зидање гимназије, у адаптирању садање зграде за епископску резиденцију и т. д.

Примиће се две нове закладе на руковање, које оснива гђа М. Гојковићка, супруга пок. Дра Живка Гојковића. Гђа *Милева удова Гојковића*, сходно интенцијама пок. мужа јој Др. Живка Гојковића установљује стипендијску закладу у своти од 20.000 фор. Исту своту жели у 4% држ. папирима одмах у благајницу нар. црквен. фондова положити с тим, да закада после њене смрти има у живот ступити. Од те своте има се определити рента главнице од 10.000 фор. на две гимназијске стипендије по 150 фор. а 100 фор. има се улагати у гимназијски фонд карловачки; рента других 10.000 фор. пак има се определити на једну правничку стипендију од 300 фор. и на умножење „фонда св. Саве“. Племенитој добротворци изјављена је захвалност, и упућен је фискал да о томе сачини основно писмо.

У седници од среде (17. маја) предузета је под председништвом Њ. преосвештенства епископа Нектарија у расправу

ЛИСТАК

ИГЊАТ МАРТИНОВИЋ
(рођ. 1755., погубљен 1795.)

Ових дана, 8. (20.) маја, се навршило равно сто година, како је поред бела Будимграда, на такозваном „Крвавом Пољу“ од џелатове руке погинуо *Игњат Мартиновић* са још 6 верних другова.

Појава овог ретког човека, његова политична начела, умење и делање заслужује, да се когод и од нас Срба њега сети сад кад се спремају толике корпорације и мађарска великошколска омладина из Будимпеште и Клужа, да тужном свечаношћу помен учине том великану. Није ми намера, да научном критиком прикажем читаво делање тог ванредног друштвеног реформатора, него ћу просто да га прикажем у кратким потезима и тиме да изазовем којег бољег знанца (можда честиту старину г. М. *Лудајића*), који ће обилатијим градивом располагати.

Игњат Мартиновић родио се у Пешти 8. (20.) јула 1755. год. Отац му беше Србин, *Матија*, царски капетан, а мати католичкиња. Најстарији брат му, *Јован*, био је начелник вировитичкога среза; други брат, *Виђентије*, беше се у бој одликовао као капетан; *Тоша*, трећи брат, био је у Рац-Милетићу парох, четврти брат, по имену *Марко*, служио је као чувен лечник бачке жупаније.

Ма да ова породица беше српске крви, чији су прадедови са патријархом Арсенијем Чарнојевићем амо из Старе Србије дошли, то ипак Игњат, пошто је рано оца изгубио, по наговору матере своје посвети се католичком калуђерском чину фрањевачком, и затим сврши филозофију у Бају, а после богословију на пештанском свеучилишту и ту буде произведен за доктора филозофије и богословјае.

Игњат Мартиновић говорио је српски, мађарски, словачки, немачки, латински, талијански и француски, а научном спремом беше своје друштво наткрилио, услед чега злобни фратри израдише, те га кардинал Бајанија премести из Будима у Брод, што је за њега значило прогонство. Он је тражио катедру за математику у Будиму, а глупаве старешине га бацише у Брод, да учи четир калуђера, услед чега се реши, да се ослободи стеге завидљивих калуђера и да оде међу мирске свештенике, што му је и пошло за руком, јер је наименован за војничког свештеника у Черновцу (Czernowitz); ту се упозна са грофом Игњатом *Потоцким* и с овим оде да путује по Европи и после повратка у Лавов буде наименован за професора математике на академији. Овде је многе научне књиге помоћу дарежљивог владике унијатског на свет издао и тиме међу тадањим научарима леп глас стекао; због тога га цар наименује за декана лавовског свеучилишта. Но будући се је сад искључиво бавио природним наукама, поглавито хемијом, то је и нехотице напустио свештеничку стазу и почео да размишља, како би могао људски род препорођајем друштвеног реда усрећити, те је истурио ово начело: „Човек ће сретним постати, ако свој ум изоштри и научном се спремом наоружа; даље се ваља постарати, да се неједнака подела на касте у друштву сасма укине и да сваки према својој спреми слободно може достојно место заузети“.

Игњат Мартиновић кад оно беше са грофом Потоцким у Паризу, упознао се са члановима тајног друштва илуминаша и од тог доба почо и сам писати против црквених великодостојника и већ 1787. год. је у Паризу на француском језику издао огромно дело о новим друштвеним начелима. У том свом делу напада жестоко монархије и аристократију, а од француске револуције ишчекује победу људских права и врлина. Ма да га је његов покровитељ цар Леополд II. наименовао дворским саветником и држао га је за највернијег пријатеља, Мартиновић је опет неуморно пропагирао у народу против цара а у корист личне слободе човекове.

После смрти Леополда II. његов наследник цар Фрања није уза се трпео Мартиновића, кога су иначе језуите облагали били. То је дало повода Мартиновићу, те је сад почео систематично нападати монархију и напослетку управи писмо на цара Фрању у „Монитеру“, у коме генијалном концепцијом тражи раширење права нижег слоја народа!

Игњат Мартиновић се сад реши, да оснује друштво ради ширења његових начела о *слободи*, *братству* и *једнакости*; њему се прикључи Јован *Лацковић*, коњички капетан, син поджупана пештанског, Јоза *Хајноција*, тајник банов, а доцније, 1800. г., сремски поджупан човек веома племенитог срца, који је свој велики дар у Вуковару у толико прилика показао. Ова тројица удружени почну ширити начела Фрање *Ђурковића*, професора, и начела француске револуције.

Да би успешније могао радити Мартиновић задобије за се још и Фрању *Сентмарјаја*, младог песника и грофа Јакова *Жиграја*, судију краљеве табле, те изради од париског конвента новчану помоћ за ширење устанка у Угарској, после чега склопи заверу у корист оснивања републике. Он је издао био свој катихизис, у коме позива човека, да „стресе ропске ланце, да људи укину монархије, да се народи измире у Угарској и да сви једнако уживају слободу“. Мартиновић је 1794. г. дошао из Беча у Пешту и око њега се искупило беше до 200 завереника, већином ђака, а доста богме и виших званичника и племића, који су се тајним знацима разговарали и „Јакобинцима“ се називали.

Када је Игњат Мартиновић гигантском енергијом најобилатије почео да ради, буду његови једномишљеници у Бечу похватани и тако полација дозна и за његову заверу, услед чега Мартиновић све брошире и остале довршене и започете умотворине уништи; но већ ноћу између 11. и 12. јула 1794. буде ухваћен и у затвор одведен Одмах за њим буду и остала четир члана републиканског директоријума похватани: Јоза Хајноција, Лацковић, Сентмарјаји и гроф Жиграји и у Беч пред истражну комисију одведени, где су морали на писмено читаву заверу открити, услед чега буду оковани: Деливук хрватски песник, Адам Чарновић секретар при намесништву, Веровац владика загребачки, Бубановић унијатски владика, Петровић приседник банског стола, Марић управитељ загребачки, Павловић концепијент, Сечењац ком. секретар, Станчић, Казинци мађ. песник, Сметановић, Михајловић и још 39 других.

На несрећу завереника беше у оно доба

и решење, такозвана афера о некој своти шандорске срп. прав. црк. општине, коју је токорсе садањи патријарх пре 13 година из „зле намере“ за себе задржао, а коју ствар је познати српском свету Ј. Грујић надувао, због тога се казненом суду обраћао, и тамо одбијен, пријаву учинио редом до највишег места. (Ми ту одлуку доносимо на другоме месту нашега листа. -- Ур.)

Одлучено је, да се зида *виншкоиска и фондовска кућа* у Будиму.

Делегована комисија саб. одбора. за *деобу Срба и Романа* у помешаним општинама поднела је свој извештај о резултату преговора са румунским повереницима. Решено је, да се од погодбе за помешане општине од год. 1871/2 не одступи и ствар за сад in suspenso држи.

По предлогу Њ. Светости решено је, да се српском сликару Паји Јовановићу повери сачињење слике „*Долазак Срба под патријархом Чарнојевићем*“.

Решено је више утока. Између осталих је уништено решење епарх. админ. одбора бачкога у погледу наређења избора председника и потпредсеника у срп. прав. црк. општини госпођиначкој, те и сав акт избора, пошто она одлука истога одбора, којом је председника и потпредседника збацио са тих места, утоком нападнута, *није још коначно решена*, те се није ни могло даље расположење чинити.

Многи утоци непосредно саборском одбору поднесени, вратиће се поднесачима са том поуком, да надлежним путем (КАО) траже правнога лека против евентуалних повреда својега права.

Решено је још више ствари веће-мање важности у округлом броју пак око 260.

Зајмова на хипотеке је дозвољено око 47.000 фор. а. вр.

Седнице су држане и пре и после подне.

Нови Сад, 26. маја 1895.

— **Прослава у Темишвару.** У нашем извештају са прославе двадесетпетогодишњице српске певачке задруге у Темишвару, поткрала се једна штампарска погрешка. Тамо где се говори о приређеном банкету изостављена је *друга* здравица. Прва здравица била је Његовом Величанству *краљу*, а друга здравица била је Његовој Светости *патријарху српском* г. Георгију Бранковићу, трећа здравица била је *куми*.

Ову штампарску погрешку овим исправљамо.

— **Крштено писмо П. Прерадовића.** Од г. мајора Јована Стефановића-Виловског из Беча добили смо ове ретке:

„Мита Нешковић, школски надзорник у Беловару, путујући по домовини, приспе и у Малу Трешњевицу, где у цркви нађе записник крштења од године 1818. и у њему, крштење Петра Прерадовића:

„Родисѧ мѧнцъ Пола Мѫжескагѡ Мцѣ Марта дне 7-гѡ Лѣта предположеннагѡ (1818). Ѻцъ Мѧнца Іѡаннъ Прерадовичь Заставникъ стагѡ Геѡргевичкій Регименти, Мати же Пелагіа, жителіе Грабовничкій. Крестисѧ и Мѵромъ стимъ помазасѧ чрезъ мене, ерея Іѡанна Грѹбачевича, пароха Цркве стихъ Ѻцъ въ Трешнѣвицѣ сѹщіа; Мцѣ и дне по лѣтомъ положеннагѡ. И данѡ бысть въ стихъ Младенцѹ имѧ Петаръ. Воспріемникъ бысть Ѳеодѡръ Пишчевичь, оберлаитнантъ, житель Отровлнецъ“.

Ово је најбољи доказ, кога је порекла песник Петар Прерадовић.

— **400 држ. основних школа с мађарским наставним језиком.** Мађари се увелико спремају да прославе свој милениум; на све стране живо раде, да прослава буде што величанственија, а гроф Евђеније *Зичи* иде чак у кавкаске покрајине, да тражи прадомовину Мађара и да оданде донесе ствари за изложбу. Међутим, Мађари су дочекали хиљадугодишњицу, а у многим селима немају основних школа.

Још покојни Данило *Ирањи* је једном у угарском сабору, одговарајући министру Барошу, који је развијао план о изложби, рекао, да *у Угарској имаде пет хиљада општина без основних школа!* „Подигните у тих пет хиљада општина школе, па ће нам то служити на већу дику, него најсјајнија изложба“, рекао је стари Ирањи на крају свог говора Садања влада као да је увидела тај недостатак, па је министар просвете, др. Јулије *Влашић*, ставио у изглед, да ће се до дана хиљадугодишњице основати четири стотине државних основних школа са *мађарским наставним језиком* и то „обзиром поглавито на она места, *у којима је мађарски карактер становништва и сама мађарска народност у опасности*“. По министрову плану основаће се год. 1895. две стотине, а год. 1896. опет две стотине школа.

Као што видимо, главни разлог, који руководи министра при оснивању ових школа, није убеђење, да у интересу просвете и душевног напретка треба дизати школе, него је њему главна цел мађаризација. Те ће се школе сместити у места, где су немађарске народности у већини и учитељи у тим школама имаће да шире мађаризацију. Та колико има места у Угарској, где живе овејани Мађари, и где нема основне школе, већ деца морају да иду у суседна села у школу, па министар не налази за потребно, да тамо подигне школе, наравно, јер тамо није „мађарски карактер становништва у опасности“. Шовинизам и *права* просвета се никако не могу сложити.

Изјава саборскога одбора.

Као што смо у нашем листу у кратко донели телеграм о оној седници саборског одбора у којој се исти заузео и испитао ствар патријарха Бранковића о познатим оптужбама, тако сад доносимо изјаву саборског одбора, од које записник дотичне седнице гласи овако:

Бр. 614.

Председава: Његово преосвештенство господин *Нектарије Димитријевић*, епископ вршачки.

Г. Јосиф Јагић, члан-заменик саборског одбора, сматра за дужност своју као члан овога тела — а држи да се у том с њим потпуно слажу и остала господа чланови овог саборског одбора — да пред саборски одбор изнесе ради сходнога решења односно ради заузимања потребнога становишта ону ствар, која је из јавности позната сваком саб. одборском члану, те и целом саборском одбору, а наиме ствар јавне оптужбе, коју је подигао Др. Јован Грујић из Новог Сада против Његове Светости, преузв. господина патријарха српског Георгија Бранковића, који је уједно и председник овоме телу, и то како у српској тако и страној јавности и не само пред високом кр. уг. владом, него и на Највишем месту пред Његовим Величанством, оптужујући Његову Светост због злочина проневере и преваре, учињеног на штету српске православне црк. опћине шандорске односно срп. нар. црк. фондова тиме, што је Његова Светост наводно још као окр. протопрезвитер сомборски до године 1882. неки део прикупљене своте дуговина верозаконскога приноса и саборских трошкова незаконито за себе задржао и камате на те своте од исте црк. опћине инкасовао унесавши у фонд мању своту, него што је од опћине примио и истој признаницама потврдио.

Г. члан заменик у подужем говору расветљава ствар нарочито са гледишта правнога и јавно моралнога истичући не само *овдашњи отмени положај и врло повољне материјалне прилике* Његове Светости, него и ту околност, да је Његова Светост у то време, кад му се на терет стављају горњи казнени чини, био већ и изабрани и потврђени епископ темишварски, те је са свим неосновано и управо апсурдно и претпоставити таков штогод и то тим мање, што је Његова Светост, да је таково што било, имао и чиме и кад, да буди какве неправилности за времена у ред доведе; те обзиром на онај високи положај, који Његова Светост као архијепископ-митрополит и патријарх српски, као духовна поглавица овоипредеоне српске православне цркве и као државни достојанственик заузима; као и обзиром на ону тесну везу, која постоји између Његове Светости г. патријарха, као законитога председника овога саборскога одбора, као највишег срп. прав. нар. црк. автономног управнога форума, који је овде посредно тангиран и у овим приликама у првом реду позван, да у овако замашној ствари своје становиште обележи и тиме и себе како према јавности, тако и према надлежним форумима у јасно одређен положај стави, предлаже, да саборски одбор своје мишљење одлуком изрече и да ту одлуку и јавности преда, а наиме да саборски одбор изашље пододбор, да предлог формулира у том смислу да се ти нападаји с индигнацијом одбију, саборски одбор Његовој Светости преузвишеном г. патријарху српском Георгију Бранковићу и својем председнику своју потпуну оданост и поверење изјави и о ствари како Његову ц. и кр. ап. Величанству, тако и високој кр. уг. влади представку поднесе.

Његово Преосвештенство, председавајући господин епископ Нектарије у свези са горњим предлогом напомиње, да је ова ствар и деликатна и замашна, те је потребно и опрезно и темељно просудити све моменте, који стоје у свези са истом, и услед тога предлаже, да саборски одбор пре мериторне своје одлуке изабере и изашље поверенство, да у књиговодству и благајници подручних нар. црк. фондова и заклада тачно извиди не само податке који се односе на ову ствар, и што стоје код књиговодства на расположењу, него нарочито и ту прилику: какво је било стање вођења књига рачунских у оно време и односно какав је био пропис и ред у том погледу у оним годинама? и да по том успеху предузетога извида саб. одбору свој извештај и предлог поднесе.

Услед тога је на предлог Његова Преосвештенства г. епископа-председника

одлучено:

предлог Његова преосвештенства прихватити и у смислу истога у поверенство изабрани и изаслани буду г. Јосиф Јагић, г. протопрезвитер Ђорђе Влаховић и г. др. Тодор Недељковић с тим, да се до повратка изасланих повереника седница суспендује.

По размаку од два часа пошто се поверенство вратило, буде седница под председништвом Његовога преосвештенства г. епископа Нектарија опет настављена.

Бр. 615.

Г. др. Тодор Недељковић, члан саборског одбора у име изасланога поверенства саопштава саборском одбору, да је поверенство у књиговодству и благајници подручних фондова и заклада у смислу овд одлуке од данас бр 114. учинило најтачније извиђење у ствари оптужбе др. Јована Грујића против Његове Светости г. патријарха Георгија Бранковића, а у погледу уплата свота верозаконскога приноса и саборских трошкова за срп. прав. црк. опћину шандорску, учињених Његовом Светости г. патријархом, као и извиђење у погледу овдашњега стања и реда у вођењу рачунских књига и уверило се, да у том погледу није по сталним одређеним формама поступано, по што ни прописи дуговина које су негде по епархијама, а негде по црк. опћинама исказане, нису на једнако време него час на више час на мање година чињени, а ни уплате нису систематично на одређено време, него неједнако, и на рачун и то разним путем и начином и разним органима автономним уношене; специјално код прописа и уплата српске православне црквене општине шандорске пак ствар овако стоји:

У главној књизи на страни 170. исказан је прописани дуг у име:

1.) верозаконскога приноса за годину 1869—1880, са	фор. 335·92
2.) саборски трошкови за годину 1864—5., 1867—72., 1879. . . .	фор. 218.41
3.) за 1881—82. (саб. трошак)	фор. 24·46
Свега дакле дуга	фор. 571·79
На тај дуг је отплаћено од обе врсте до 4. августа 1882. . . .	фор. 333·45
те би разлика била	фор. 238.34
али је по намирама срп. прав. црк. општине шандорске, које је добила од Његове Светости г. патријарха, као овдашњега протопрезвитера сомборскога, пошто су и камате на дуговине рачунате та разлика у своти од	фор. 296·35

т. ј. 58 фор. 01 новч. већа.

По што се по исказу књиговодства подручних нар. црк. фондова приликом ревизије књига (ма да се неким погрешкама о другим уплатама ушло у траг т. ј. да нису биле уведене, ма да су уплате учињене) у овом погледу године 1892. није могло изнаћи, од куда потиче ова диференција, *јер изворнога исказа*, којим је исказана специфицована уплата оних свота, које су унесене (свега 1297 фор. 18 новч.) са дописом Његове Светости од 20. јула 1883. бр. 13. за разне црквене опћине, међу којима је и шандорска, и који искас је без сумње приложио код дописа — у допису *код документа нема него се само налази прост преписа* на самом допису, писан другом руком, а наиме руком Јована Симеоновића-Чокића' овдашњега помоћника код фондовскога књиговодства — то је Његова Светост г. патријарх српски Георгије Бранковић, по учињеном му саопштењу о том, из своје побуде нерастумачену диференцију одмах и подмирио, без обзира на то што се није видило и није могло видити, да ли такова диференција постоји и по изворном исказу, којега је незна се којим начином оданде нестало. као и без обзира на то, што је по одлукама саборскога одбора бр. 360. ex 1877., и бр. С. О. 1098/629. ex 1880. имао сваки протопрезвитер, који укупља те дуговине, право на уплате дуговине тражити и укупити од дотичне општине не само 7% камате, него и себи 2% од укупне дужне главнице у име награде задржати, те и прота сомборски од шандорске опћине.

У исти мах приказује г. изасланик званични исказ о дуговинама и уплатама верозаконског приноса и саб. трошкова за епархију бачку до године 1883. достављен саборском одбору под 17 (29.) новембра 1883. бр. А. О. 171., 178., 183./145. који се нашао у књиговодству подручних фондова и из којега се види, да је *уштину* своти епарх. административном одбору бачком послао сомборски протопрезвитор Ђорђе Бранковић или други ко; да ли је епарх админ. одбор ту своту унео у благајницу нар. црк. фондова и у опће, да ли је исказана свота и послата епарх. административном одбору или је само онде само као подмирена уведена?

И после свега горњега уз напомену оних разлога, које је г. Јосиф Јагић, члан заменик саб. одбора навео, као и обзиром на то, да све прилике јасно показују, да је овде осим тога што се није могло установити, *кога управо терети*, што упитне своте нема уведене у фондовским књигама, те ни унесене у благајницу фондовску, ма да је уплаћена, сзаки dolus, зла намера искључена, г. др. Т. Недељковић *предлаже* у име изасланога поверенства: *да се предлог г. Јагића под бр. 614. у целини прими са односним расположењем* обзиру нађенога исказа о дуговинама и уплатама вероз. приноса и саб. трошкова за епархију бачку, који је мало више наведен.

По свестраном претресу целе ствари и по дужем вођењу

буде одлучено:

обзиром на то, што није никако установљено, да

државни тужилац нека звер од човека, Ј. Немет, који је толико заплашио судије пештанске краљевске табле, да је иста осудила *на смрт:* Игњата Мартиновића, грофа Жиграја, Лацковића, Хајноцију, Сентмарјаја, Соларчика и Еза, што је суд седморице и потврдио, ма да је Самко Сабо-Шароји, најчувенији адвокат бранио несретнике. Мартиновић се дивно бранио без помоћи адвокатове.

Краљ Фрања не хтеде осуђенике помиловати, него захтеваше, да се осуђеници неодложно погубе.

Будући је Мартиновић био свештеник, то га је морао владика Кенде прво у будимској цркви расчинити. 8. (20.) маја 1795. беху пет осуђеника сваки за себе на обичним сељачким кнлима са четир коња на генералову ливаду поред града Будима изведени. Осуђенике су пратили свештеници у војнички карѐ, где је целат чекао своје жртве. Мартиновић је морао у смислу пресуде седети поред целата и гледати, како ће му једномишљеници мученичком смрћу потврдити нова начела.

Прво је погубљен гроф Ј. Жиграји; целат је трипут ударао палошем по врату, док му је знамениту главу одрубио. Затим је млађи целат посекао лепоту од човека, младог песника Сентмарјаја; капетан Ј. Лацковић седе одважно целату на столицу. Јоза Хајноција, сремски поджупан, тај дивни мушки карактер, мољаше свог побру, песника Казинција, да му вереницу Српкињу, узме за жену, али Казинци се није женио.

Кад је дошао ред на Мартиновића он се сети француских Јакобинаца и смешећи се одважно седе на столицу, да пред силном светином и животом посведочи, да је боље мрети, него у ропству живети; целат му једним ударцем одруби главу и узев је за перчин, показа је упропашћеној светини. Лешине су у вече на месту покопане; од тог тужног дана је генералова ливада названа „Крваво Поље“. Сутра дан беше гробиште засађено дивним ружама; нежне женске руке учинише помен! Накнадно је на истом месту после две недеље погубљен словачки учитељ Соларчик и најславнији говорник у Угарској, адвокат Ез; од његове крви је вереница му Српкиња чашу испила довикујући судијама; „И даље ће он да живи у мени!“

Ове године 8. (20.) маја зором је изишло 300 грађана и помолили се на „Крвавом Пољу“ за Мартиновићеву душу; кад је изаслата полиција тамо стигла нашла је празно место! Доцније је чувена глумица Марија *Јасаји* окитила један багрен на „Крвавом Пољу“ веома лепим венцем, који је полиција одмах однела у капетанију.

Други дан Духова ће мађарска омладина са свеучилишта из Клужа и Будимпеште уз многе корпорације стогодишњу тужну успомену у славу Мартиновића на „Крвавом Пољу“ да свечано прослави у знак, да велика начела овог великог генија Србина нису у народу без трага остала, него да ће временом остварена бити.

Слава Србину Игњату Мартиновићу!*)

У *Банашу* 19. маја 1895.

Меленчанин

*) Овај лепи подлистак стигао нам је доцкан за прошли број. — Ур. „Бр“.

ли је за српску православну опћину шандорску заиста унесена до 4 августа 1882. само онолика свота у име верозаконскога приноса и саборских трошкова, како је у рачунским књигама фондовским спроведено, пошто онога (оригиналнога) исказа, који је Његова Светост г. патријарх као бив. окр. протопресвитар сомборски са новцем послао, међу исправама рачунским нема; те се према томе ни не може основано и истини сходно изрећи, да тај мањак, ако га је било терети Његову Светост;

обзиром на то, што је по саопћењу фондовскога књиговодства приликом споменуте ревизије почетком деведесетих година констатовано да на пр. једна уплата садашњега протопрезвитера сомборског на све дуговине није била у књигама спроведена, него се то тек накнадно по ревизији учинило; из чега се указује оправдана претпоставка на могућност, да је упитна свота другом којом приликом унесена, и без зле намере *неукњижена остала*, тако, да је после десет и више година дана врло тешко и управо немогуће погрешку изнаћи и то тим мање, што се зна, да се у то доба такови уноси управом нар. црк. фондова или изнашло или нису никаго уносачима ни потврђивали, те је и с те стране искључена могућност ближега и правога просуђења ствари;

Обзиром на то, што се зна, да је Његова Светост г. патријарх, као бивши окр, протопрезвитер сомборски, био и у новољним имовним приликама и уживао не само поверење своје духовне паствe, него и уважење осталога народа и својих суграђана без разлике вере и народности, те је по том получио и више и највише достојанство у овопредеоној срп. прав. цркви, те је искључена и могућност на сумњу о таквим чинима, којим га противници терете;

обзиром даље и нарочито и на ту прилику, што је овом саборском одбору познато, да је Његова Светост садањи патријарх, као бивши окр. протопрезвитар сомборски које у име верозак. приноса, које саборских трошкова, које пак закупчине од сесија јерархијскога фонда унео у фондовску благајницу многе и знатне своте, које у *много хиљада форината иду*, те је лако могуће *забуна* у том обзиру, да је у тој прилици, где се за разне црквене опћине, разне своте и свотице имају отправити, поремећено име и свота, што једно са другим иде, а што се без темељне ревизије односних дописа, рачунских исправа и књига вођених у размаку од неких десет година дана не може установити данас после толико година;

обзиром на то што је одлуком саборскога одбора од 20. септембра (2. октобра) 1878. бр. зап. 360. учињено расположење, да се за случај неуплате на те дуговине већ за год. 1877. и даље имају пропитати и истерати и 7% камате, те је окр. протопрезвитерима путем епархијских административних одбора морао бити и сходан налог издан, усљед чега су исти протопрезвитери били власни такове камате после тога времена и купити;

обзиром на ту врло важну околност, што је одлуком саборскога одбора од 4. (16.) јула 1880 бр. С. О. 1098/629. за труд дотичним протопрезвитерима одобрена награда и то са два (2)% *од укупљене решантне своте верозаконскога приноса и саборских трошкова*, која наградна свота се имала узети из побране 7% *камате* на те дуговине; као и на то, што по знању овога саб. одбора Његова Светост, као убирач тих дуговина, није добио никакве награде у то име;

обзиром на то, што би и у том случају, да је Његова Светост, као бив. протопрезвитар сомборски, упитну своту задржао, овај чин спадао у решење *питања о награди која је горе одобрена*, те би се по томе сматрала, па се и сматра пред овим *саборским одбором, као надлежном фондовском власти, као чисто рачунска ствар, где нема баш никаквога кривично-законскога ни кривично-правнога обележја*, и то тим мање, што је Његова Светост г. патријарх упитну своту *и без установљене дужности, из своје воље* подмирити, те тиме сваку евентуалну штету од дотичнога нар. црк. фонда, чим му је ствар саопћена, отклонити изволео;

и најпосле обзиром на приказани исказ дуговина за епархију бачку од год. 1883. —

једногласно изјавити, да је саборски одбор на основу извођења стекао то уверење и на основу горе изређаних разлога очитује: да је у овој ствари шандорске срп. прав. црк. опћине од стране Његове Светости г. патријарха, као бив. убирача речених дуговина и 7% камата *искључен* dolus *и сваки моменат проневере.*

Политички преглед.

— **Оделење за државне матрикуле.** Како „Буд. Кор.“ дознаје, угарски министар унутрашњих дела *Дезидерије Перцел*, већ је поставио у свом министарству оделење за државне матрикуле, а за шефа истог оделења именовао је министарског секретара *Ђорђа Лукача*

— **Изборна реформа у Аустрији.** Одбор за изборну реформу држао је 24. маја (5. јунија) о. г. седницу, у којој је аустријски министар-председник *кнез Виндишгрец* обележио становиште владе аустријске према изборној реформи. Кнез Виндишгрец је између осталог рекао: „Влада ће заступати пододборски нацрт, који је донесен с владиним пристанком, као да се ради о каквом владином предлогу“. Интересантно је, да велики део аустријских листова осуђује овај нацрт изборне реформе и држи, да су његове одредбе неизведљиве.

— **Русија.** У Камиенецу Подолском свечано је прослављена 27. маја о. г. стогодишњица православне епархије у Подолији. Поводом тим је гувернер у југозападним покрајинама гроф Алексије *Игњатијев* овако телеграфисао цару Николају II: „Најпокорније јављам Вашем Величанству, да је завршена дводневна свечаност стогодишњег опстанка православне епархије у Подолији. Божјим промислом, који је носиоце царске круне начинио бранитељем православног крста, епархија је стављена на границу отаџбинске земље, да служи као чврст ослонац руској народности и православљу.“ Цар *Николај II.* је овако одговорио: „У срцу се спајам с Вама да благодаримо Богу; нека Божији промисао, који је руском народу вратио његово старо добро, учврсти све верне синове руске Подолије у једнодушној оданости за веру и православну цркву, у слози под заштитом снаге, која се брине за интегритет читаве руске земље.“

— Прилике на далеком истоку услед **догађаја на острву Формози** опет се заплећу. Према уговору у Симоносеки Кина је одступила то лепо острво Јапану, али кинески становници на Формози неће никако да буду јапански поданици, па су дигли буну и прогласили републику. Јапанска војска се сада бори са устаницима, али имаде с њиме велике муке.

— **Убиство конзула у Џеду.** Због убиства енглеског конзула у пристаништној вароши Џеда, Енглеска је извршила импозантну демонстрацију против Турске: 10 убојних бродова енглеских концентрисано је пред Бајрутом. Та енергична акција ће за цело више имати успеха код Високе Порте него дуге дипломатске ноте. Нема сумње, да ова демонстрација има као цел и јерменску аферу, о којој је Порта предала већ заступницима страних сила одговор. О том одговору зна се за сада само толико, да није сасвим повољан. Као што се напред могло очекивати, послале су своје ратне бродове у Џеда и остале две заинтересоване велесиле: Русија и Француска. Осим тих велесила одаслала је и Холандија један брод у поменути пристаништни град.

Прослава српског певачког друштва у Темишвару.

Приликом прославе 25-годишњице српског певачког друштва темишварског стигли су истом друштву и његову председнику г. дру Светозару Димитријевићу ови телеграми:

Панчево. Песма наша лепа, гусле јаворове те од памтивека чуда Србу творе песмом, драга браћо ви на српској међи не дајте никако, да Срб буде рђи. У то име нек вам сретно буде славље а са жељом истом примите поздравље. *Панчевачке српске добротворне занатлијске задруге певачко друштво.*

Панчево. Поздрављајући данашње славље певачке дружине желим од срца, да јој застава вазда буде на дику и понос српског народа Слава певачкој дружини. *Др Светислав Касапиновић.*

Панчево. Честитајући вам данашње славље желим да досадањом истрајношћу корачате и надаље на путу лепше српске будућности. *Каменко Јовановић.*

Панчево. Узвишену прославу 25-годишњег опстанка дичне певачке дружине темишварске одушевљено поздрављам свом жарком љубави према свему што српско име носи, и богу се молећи весело кличем: „Живила певачка дружина Темишварска на дику и понос милог нам народа српскога!“ *Др. Милан Гађански.*

Земун. У духу присуствујемо вашем слављу, те вам кличемо из даљине: Живила свесна и родољубива темишварска певачка дружина! Нека вас новоосвећени барјак и даље води у слози и љубави к напретку и спасу милога нам народа српског. „У слози је спас“. *Земунска српско црквено-певачка задруга.*

Земун. Честитамо вам данашњу светковину. Живили на много љета! *Земунска дилетантска дружина.*

Земун. У духу код вас одушевљено вас поздрављамо желећи вам да још дуго ширите лепу нам српску песму по народу српском, а на дику и понос целога српства. *Земунска трговачка омладина. Паја Пенић, Јован Пилер, Богољуб Поповић, Васа Николић, Ђока Теодоровић, Димитрије Гојић, Херман Гросман, Стева Врањешевић, Јосиф Кулунчић, Милутин Поник, Светозар Стефановић, Стева Радосављевић.*

Земун. Живела свесна темишварска певачка задруга. *Паја П. Љубиша.*

Земун. Поздрављајући данашњу светковину кличем: свако добро. *Књижар Пуљо.*

Земун. Сретан вам рад; поносно дижите барјак а песмом и даље будите народну свест на понос и дику српском народу Живили. *Милош Керчевић* благајник црквене певачке задруге.

Сомбор. Загрејани мишљу, да у служби српске песме и уверењем у лепшу српску будућност спас налазимо приликом данашње лепе светковине ваше примите братски поздрав наш; поделите га са свима оним сестринским дружинама, које су учаснице празника вашег. *Сомборска српска певачка дружина.*

Сомбор. Не могући лично суделовати у вашој узвишеној слави, у духу смо с вама и усрдно вам поздрављамо двадесетпетогодишњицу овим путем са искреном братском жељом, да вас прати благослов вишњега на сваком кораку, како би племенитим радом својим служећи свом милом народу свагда му на дику и понос били У то име из свег срца кличемо: Живило и сретно било српско Темишварско певачко друштво! *Српско грађанско певачко друштво у Сомбору!*

Сомбор. Ретка свечаност данашња побуђује осећаје радости у срцу сваког искреног поштовалеља српске песме. Много такових светковина славила дична вам певачка дружина. *Ђорђе Ђуришић.*

Вуковар. Светла вам била слава. — У духу смо с вама. *Јавор.*

Вуковар. Поздрављам данашњу славу желећи да сложно ширимо српску пјесму на дику нашег народа српскога на страх непријатеља наших. Весело браћо! *Жарко Паник.*

Загреб. Српској слави вашој придружујемо се и ми, кличемо сретно, сложно и многољетно. *Српско певачко друштво.*

Загреб. Свечаној слави двадесетпетгодишњег рада прикључује се те поздравља на многаја љета *Ђуро Гавела.*

Пожаревац. Честитам прославу са искреном жељом да прожмани истакнутом девизом јединства и слоге данас освећену заставу високо уздигнете. *Др. М. Манојловић.*

Пожаревац Честитамо дан славе 25 годишњице труднога али благодарнога рада који ће заузети видно мјесто кад једанпут озари сунце целокупно васколико српство. Истрајте! Подпредседник пожаревачке трговачке дружине *Михаил С. Павловић.*

Огулин. Поздравља духовску славу, *Грујић Епископ.*

Сентомаш. Сретно славље и братско поздравље. *Певачко друштво.*

Сента. Српски поздрав. *Др. Белеслијин.*

Бечеј. Срдачан поздрав своме роду. Певачкој српској браћи у Темишвару поздрављам славу освећења заставе. Живили, сретни и весели били! Мајстор *Вукашин Јокић.*

В. Сент. Миклош. На дан двадесетпетогодишњице певач. друштва топло поздравље. Живели! *Агрима.*

Стара Пазова. Жалећи што сам сеобом нашег позоришта препречен да лично учествујем у реткој светковини вашој, кличем вам од срца: слава певачком друштву будиоцу српске свести, српске мисли и лепе заједнице српске. *А. Хаџић.*

Нума. Здраво браћо! Певајте и даље, ширите тамо на мртвој стражи, песмом српску свест и врлине, па испевајте, што је Србину свето и мило, слогу, срећу и слободу! Живили! *Румско српско певачко друштво.*

Арад. Поздрав на данашњу прославу, на заједници сретан успех. *Јован Петровић.*

Београд. Славећи на данашњи дан овде успех славе српске песме „Београдско певачко друштво“ душом на вашој прослави дели с вама весеље и жели друштвр напретка на пољу српске певачке уметности и уз братско поздравље кличе: срстно и дуговечно! Председник београдског певачког друштва *Станојевић.*

Нови Сивац Живили кума и кум млога љета! *Бура* и *Паулина.*

Ковиљ. Данашње лело ваше славље дичи нам свето српско православље и песмом српском освежава дух народни; зато нека вам је слава велика сада и до века! *Мирон игуман.*

В. Бечкерек. Срећна данашња прослава. *Паник ироша.*

Из **Ср. Карловаца** стигло је ово писмо:

Поштована Дружино!

Честитам прославу! Заталаса се мртва она стража, што стоји на браничу св. вере, имена и народности своје, образа и поноса свога.

Вати се кола тога сапатник у Србовању, сатрудбеник у мучној и претешкој борби за опстанак, да постане саучесником радости, данашњега узвишеног и лепог славља.

Одјекну песма из забити оне, да јекне широм кроз равнине и дубраве, да се туђин пренe, да за брата братац знаде, да се сви скупа помолимо:

Боже! одржи нам ондашње мал' те не пусто огњиште, спусти на њ' благу дажду моћ нога благослова Твога, ниспошљи на њ' духа мира и слоге, рада и напретка, духа св. православља и србинства, духа светитеља нам Саве Немањића, па да јекне песма, слава имена, понос Србина Твога!

Живила темишварска певачка дружина!

У *Ср. Карловцима* на 1. дан св. педесетнице 1895.

Владимир Кулишић
срп прав. богослов III. год.
негдашњи члан.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 26. маја 1895.

— **Са испита зрелости.** У четвртак 25. маја (6. јуна), завршио се испит зрелости на овдашњој српској великој гимназији. Пријавило се 27 ученика и резултат испита беше овај: зрелима са *врло добрим* успехом проглашени су ученици: Тимотије Замуровић из Тиса-Хиђоша, Јован Петровић из Врањева, Милан Симоновић из Каменице и Петар Трбојевић из (личког) Петрова Села. За зреле са *добрим* успехом проглашени су ови ученици: Иван Луцић Којанов из Мокрина, Мита П. Алексијевић из Жабља, Стеван Белеслин из Сент Миклуша, Андрија Врвић из Башахида Урош Круљ из Мостара, Миливој Поповић из Аде и Никола Игњатовић из Сент-Андрије. За зреле су проглашени ови: Лазар Бајић из Новог Сада, Јован Вучерић из Чуруга, Миливој Вучетић из Новог Сада, Стеван Гавриловић из Г. Ковиља, Емил Григоријевић из Бегеча, Ђорђе Јов. Костић из Митровице, Никола Мидић из Ст. Бечеја, Милан Милутиновић из Аде, Стеван Николајевић из Моровића, Григорије Обренов из Лока, Шандор Павловић из Новог Сада, Светозар Полит из Нов. Сада, Михајло Прита из Панчева и Милорад Завишић из Новог Сада. Два ученика упућена су, да понове испит зрелости један из математике, а други из српског језика.

— **Монах Евгеније Летица**. Г. *Манојло Летица*, привремени чиновник при саборском одбору, примио је дана 14 (26.) маја о. г. у манастиру Кувеждину монашки чин са именом: *Евгеније*. Г. Летица је и гимназију и правне и богословске науке свршио са потпуним одликом.

— **Бура с ледом**. Пишу нам из *Ковиљ-Сентиванa* од 26 о. м.: „Синоћ око 8 сахата почео је дувати страшно јак ветар с кишом, око $^1/_2$9 поче падати *јак лед* те је трајао до 9 сахата. Оно, што се од пређашњег леда мало опоравило, сад је са свим утучено. Ова година биће за нас Сентиванце — гладна година!“

— **Путовање српског краља**. Као што из Београда јављају, краљ Александар ће са својом мајком, краљицом Наталијом, путовати у Шабац, где ће провести више дана.

Новости са стране.

— **Бављење Његовог Величанства цара и краља Фрање Јосифа у Грацу**. Његово Величанство је 24. о. м. отворило земаљски музеј у Грацу, а после подне тога дана посетило је више јавних зграда. Његово Величанство је свуда дочекивано бурним одушевљењем; између немачкога „хох“ јасно се чули и бурни узвици „живео!“, због чега се „Нова. Слоб. Преса“ јако наљутила, држећи то за словенску демонстрацију. У вече у 9 часова истог дана се Његово Величанство вратило у Беч. На станици Га је силан свет бурно поздравио.

— **Атентат у Мадриду.** Неки шпањолски капетан, по имену *Клавиго*, тешко је ранио метком из револвера мадридског војничког гувернера *Риверу* из узрока, што га је без основа прогањао. За то дело судио је онномад капетану Клавигу ратни суд, који га је осудио на смрт и одмах сутра дан је и стрељан. Капетан се до последњег часа држао одважно и чврсто. Генералу Ривери је нешто боље.

— **Потонула барка**. Аустро-угарска ескадра је на свом путу у Кил свратила у француску пристаништну варош Брест, где је поморски начелник, адмирал Барера приредио у почаст официра са те ескадре сјајан ручак, на коме беше и командант ескадре надвојвода *Карло Стеван* са војводом Аугустом Саско-Кобурушким. После ручка вратио се надвојвода на свој брод, а официри су до 1 часа по поноћи били у Бресту, па су онда сели у барку, која би их имала превести на ескадру. Али та барка се судари у мраку са француским паробродом „Абељ“, и то тако жестоко, да је одмах потонула. Официри и морнари из барке су једва имали времена, да скоче у чамац, који су им спустили са „Абељ“ а. Нико се није удавио.

НОВИЈЕ.

БЕЧ, 25. маја. Данас у 5 часова по подне у белој дворници министарства око краљеве особе била је прва седница угарске делегације, на којој је, као најстарији члан, председавао гроф Коломан *Нако*. За председника угарске делегације изабран је гроф Аладар *Андраши*, а за потпредседника Коломан *Сел*, обојица једногласно. За перовође су изабрани: гроф Ант. *Цираки*, Ал. *Хегедиш* и Аврелије *Миник*, а за квестора барон А. *Водијанер*.

Тог истог дана држала је и аустријска делегација своју прву седницу. За председника је изабрат кнез Ферд. *Лобковиц*, а за потпредседника *виш. Залески.*

БЕОГРАД, 25. маја. Данас је почела пред овдашњим варошким судом коначна расправа против црногорског емигранта Марка М. *Бацковића*, који је својим памфлетом „Црна Гора на крају XIX. века“ онако инфамно напао кнеза Николу црногорског. Бацковић је осуђен на 150 ди-

нара глобе због увреде части црногорског кнеза. Суд је одбио доказивање ствари, ер је у питању један сувереп.

ТЕЛЕГРАМИ
уредништву „Бранника.“

КАРЛОВЦИ. 26. маја. Сазван је синод. Главни рад биће избор будимског епископа.

Трговина.

НОВИ САД. 26. маја (7. јуна) 1895. Извештај семенарске радње *Војина Јовановића* у Новом Саду.

Велика прошлост влада на нашој житној пијаци, довоз је незнатан а воља за куп слаба те и оно што се дове с натегом се протаје.

Цене се немењају: Пшеница, прве каквоће плаћала је 7 ф. 10 н. Средња 6 ф. 80—90 н. Зоб 6 ф. 30—40 н. Јечам 6 ф. Пасуљ бели 9 ф. 20—50 н., Жути криван 10 ф. Муар се не довози, по трговинама где још има, плаћа се по 30 ф. Проја 8—8 ф. 50 н., све од 100 кила.

*

БУДИМПЕШТА, дана 25. маја (6 јуна) 1895. На јучерашњој пијаци је расположење за куповину ране — особито са стоваришта — врло слабо било. Власници млинова нису учествовали при куповини, те је због тога само 10.000. м. ц. шенице продато. Шеници је цена са 10 новчића пала, продавала се најбоља врста шенице са стоваришта 80.5 кила тежине по 7 ф. $56^3/_4$ новчића. Ражи је врло мало продато и то са 10 новч. јефтиније но до сада. Кукурузу нагло пада цена а тражен је и продават врло мало.

Званично извешће. Шеница потиска 80 5. к. т. 47. 5—50 новч Шеница из пештанске околине 79—к. т. 7 ф. 50—55 новч Шеница са стоваришта 80.5. к. т. 7 ф, $56^3/_4$ новч. Све на три месеца Зоб је продавата по 6 ф. 80—$99^1/_2$ новч. за готов новац.

Термини. Закључак вечерње берзе Шеница за јесен 7 ф 37—38 новч, за мај-јуни 7 фор. 36—37 н. Раж за јесен 6 ф. 32—34 н. Кукуруз за мај јуни 6 ф 54—55 н., за мај јуни г. 1896. 5 ф 46—47 новч. Зоб за јесен 6 ф. 08—10 н. Репица за авг. септ. 10 ф. 75—80 новч.

*

ШТАЈНБРУХ, 25. маја (6. јуна) 1895. Данас су овде званично пребројали свиње. Свиња има у оборима 56.036 комада.

Зараза код свиња страшно пустоши. У авлији творнице сапуна леже 1200 ком. цркнутих свиња, и ма да се са пет локомобила и још једном машином ради, није у стању да употреби све свиње за кување сапуна. Један део свиња ће се морати опет укопати.

По наредби министарској забрањено је извозити свиње у Будимпешту. Да би се наредбе тачно и брзо извршивале, послато је од 68 пешачког пука 110 момака у Штајнбрух.

Ова зараза прети опстанку свиња у целој нашој држави. Из Сомбатхеља је јављено, да је тамо до сада већ 150 ком. свиња од исте заразне болести угинуло. Сличне вести стижу дневно са различитих страна државе.

Српска је влада потражила, да јој се означи друго место, на које ће довозити свиње. У Штајнбруху има српијанских 5—6000 ком. свиња, од којих је до сада само 5—6 ком. угинуло од ове заразне болести.

*

Течај вредности новаца на берзи у Будим-Пешти 26. маја (7. јуна) 1895.

Ц. кр. дукати (нови)	5 ф. 74 н.
„ „ „ (стари)	5 ф. 71 н.

Стечај.

На једно упражњено учитељско место српске вероисповедне школе Земунске у горњем граду овим се расписује стечај.

Плата је учитељу годишње 500 фор. и 100 фор. станарине.

Учитељ је дужан школском уредбом прописане предмете у горњоградској школи предавати а у једној од доњоградски цркава појати.

Компетенти нека се обрате својим добро снабдевеним молбеницама у року **од шест недеља** рачунајући од **првог** уврштења овог стечаја, подписаном школском одбору.

Из седнице школског одбора одржане У **Земуну**, 17. (29.) маја 1895.

Тома Маркозић Перовођа: 1—3 **Панта Барјактаровић** Председник:

НАГРАЂЕН ПОЧАСНИМ ДИПЛОМАМА И ЗЛАТНИМ МЕДАЉАМА.

2—6

ФРАЊА ВИЦ

ПРВА ЈУЖНОУГАСКА

творница жичаних ткива, плетера, решета и жичаних модроца и израда жичаних плетера и ограда.

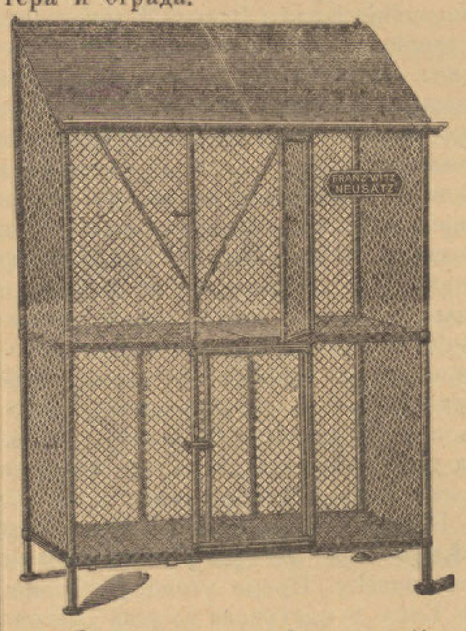

НОВИ САД, Житна пијаца 10.

Препоручује своје практичне производе:

Гвоздене кокошињаке са жичаним плетером. У њима се не могу задржавати уши; увек готових на стоваришту, по величини од 20 фор. па на више.

Еластични модроци од челичне жице са дрвеним или гвозденим подножјем; по унутрашњој мери постеље по комаду од 5—12 фор.

Жичане решетке против комараца и мува глатке или пругаве, врло трајне и прозрачне, за прозоре и кухињска врата; има их готових у свима ширинама, по квадратном метру 70 нов.

Корпи од жица за креденца и јела, према величини од 2 фор. па на више.

Жичаних плетера за цветне леје, према мустри по метру од 60 новч. па на више.

Жичаних плетера за ограду вртова, према ширини по квадр. метру 80 новч. па на више.

Жица с бодљама за ограду по метру 5 новч.

Осим тога продајем по најјефтинијој цени ограда за прозоре, стаклене кровове и за сличне потребе.

Књижевне вести.

СРПСКА КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У НОВОМ САДУ.

Најприкладнија набавка књига.

за дарове деци при испитима.

Част нам је **овим препоручити**: слав. црквено-школским општинама и одборима као и појединцима:

НАШЕ БОГАТО СТОВАРИШТЕ ДЕЧИЈИХ КЊИГА

ЗА ДАРОВЕ ПРИ ИСПИТИМА

на којима дајемо

50% ПОПУСТА

у књигама по сопственом избору, или без попуста увезано у лепим црвеним корицама

Наш каталог књига шаљемо свакоме на захтевање — о нашем трошку.

НОВИ САД, маја 1895.

С поштовањем

БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.

Са 50% приде у књигама.

БРАНКОВО КОЛО
ЗА ЗАБАВУ, ПОУКУ И КЊИЖЕВНОСТ

власник и уредник:

Паја Марковић Адамов

У Ср. Карловцима иред Духове 1895. године.

Лист овај покреће у договору с пријатељима српске књижевности, који су уверени, да је потребан особито данас, када ми Срби у Аустроугарској немамо ни једнога листа ове врсте. Сам *Патријарх српски Његова Светост Преузвишени Господин* **Георгије Бранковић** изволео је племенито изјавити, да ће бити листу у помоћи. А међу сарадницима, који су се до сад одазвали било готовим књижевним прилозима било обећањем, част ми је споменути ову господу: *Микан Андрић* (Рума) *Буде ил. Будисављевић Приједорски* (Госпић), *Радивоје Врховац* (Карловци) *Васа Вујић* (Карловци), *Илија Вукићевић* (Београд), *Јован Вучковић* (Карловци, *Јован Грчић* (Н. Сад), *др. Ђ. С. Ђорђевић* (Београд), *А. Ђукић* (Праг), *Јован Живановир* (Карловци), *Иларијон Зеремски* (Карловци), *Милеша Јакшић* Ленский (Срп. Црња), *Милутин Јакшић* (Карловци), *Јован Јеремић* (Карловци), *др. Милан Јовановић* (Београд), *Светислав Коларовић* (Карловци), *Глигорије Лазић* (Карловци), *Ђорђе Магаратевић* (Карловци), *Никола Манојловић Рајко* (Пакрац), *Симо Матавуљ* (Београд), *Милан Недељковић* (Карловци), *Бранислав Ђ. Нушић* (Приштина), *др. Илија Огњановић* (Н. Сад), *Тихомир Остојић* (Н. Сад), *Стеван Поповић* (Карловци), *Јован Прошић* (Земун), *др. Милан Савић* (Н. Сад), *Јован Симеоновић Чокић* (Карловци), *Марко Цар* (Задар), *Јован Храниловић* (Н. Сад), *др. Милан Шевић* (Београд)

Уредништво се обратило и обратиће се и на друге признате наше књижевнике с молбом, да помогну лист својим књижевним радовима. *До Њихова одзива* стоји, хоће-ли лист моћи стајати на висини књижевне вредности и испунити ону празнину, која се осећа у нашој књижевности. *Чист приход употребиће се на хонорирање сарадника, који рефлектују на хонорирање.* Са слабо одзива *виђенијих* књижевника охладнео је и најродољубивији претплатник.

Пријатеље српске књижевности молимо, да се заузму око скупљања претплате. Имајмо на уму, да је нехат неуредних претплатника највише убио у нас оваких подузећа, па и у најидеалистичнијих писаца изазвао немар према књижевном раду. Ко од господе скупљача пошље *унаиред целу* годишњу претплату, а за овај први мах од јулија до краја ове године, бар за *десет претплатника* добијаће лист бесплатно.

Уредништва листова молимо, да нам шаљу своје листове у земуну и то, ако је могуће још од оног броја, у ком штампају ову објаву. А издаваче књига молимо, да нам пошаљу своје књиге на приказ. Све пошиљке те врсте намењене су књижници овдашње српске велике гимназије.

Лист ће излазити сваког четвртва, а почеће 6. (18) јулија о. г. и стоји за Аустроугарску: годишње 5. фор., на по године 2 ф. 50 н., на четврт 1. ф. 25 н., (за ђаке с поштарином годишње 3 ф. 50 н.,) за иноземство годишње: 6 ф., (за ђаке 4 фор.) За Србију прима претплату само *књижара В. Валожића у Београду*, а из осталих крајева само *администрација „Бранкова Кола“ у Ср. Карловцима* и то поштанском упутницом.

Рукописи молим да се шаљу уредништву.

Уредништво и администрација

Огласи.

Паја Мајски
У СИВЦУ.

Потребујем за моју мешовиту радњу једног младог спомоћника. Ступање 1 јула. 1—2

ОБЈАВА.

Нека нико не пропусти у свом сопственом интересу да види грдно велико и богато снабдевено конфекционо стовариште за мушке, женске и децу

ХЕНРИКА МОГАНА
У НОВОМ САДУ
СА ВРЛО ОБАЉЕНИМ И УТВРЂЕНИМ ЦЕНАМА.

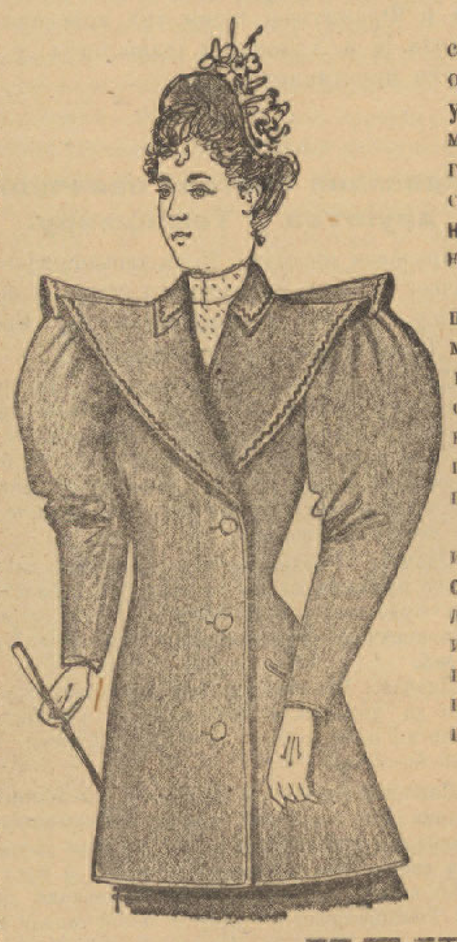

Част ми је најпонизније јавити, да сам се **на многа захтевања** моји п. н. муштерија, одлучио, да у мојој трговини заведем строго утврђене цене а поред тога сам мојим п. н. муштеријама да би их у сваком погледу могао задовољити, моје из старог доба познато стовариште знатно повећао и цене тако **ниско обалио**, да је **свака утакмица апсолутно немогућа**.

Утврђене су цене на сваком комаду са штампилијом тачно и да их свако видити може обележене, те ће се исте цене од сваке муштерије захтевати. Обвезујем се, да ћу сваком оном у **име казне 1000 фор.** платити, који би доказао, да сам кога ма и са 1 ф. преценио или да сам исту испод цене продао.

Додајем уз то још, да ћу се све већма и већма трудити, да моје муштерије **увек са јефтиним ценама и дуготрајном робом солидно послужим**, слободан сам следећи мали извод из мога ценовника за пролеће и лето поднети, с тим понизном молбом, да п. н. публика своју потребу у мојој радњи покрије.

С великоштовањем

ХЕНРИХ МОГАН

Н. Сад главна улица, бр. 3. у Недељковићевој кући, на рогљу Дунавске улице.

ЦЕНОВНИК:

КОСТИМ за прање за децу од 3—10 год (докле га буде) — — —	45 н. до 4 ф.
КОСТИМ од штофа за децу од 3—10 год. — — — — —	1 ф. 50—8 ф.
ОДЕЛО за дечаке од штофа — — —	4—13 ф.
ИБЕРЦИГЕРИ за дечаке и децу — —	2—12 ф.
„ за господу — — —	6—20 ф.
ЗА ГОСПОДУ штофане чакшире од овчије вуне — — — — — —	1 ф. 50—8 ф.
ЗА ГОСПОДУ штофане одела — —	6—24 ф.
„ „ од камгарна одела — —	11—25 ф
„ „ одела од зеленог, браун и драп лодна — — — — — —	11—14 ф.
ЗА ГОСПОДУ жакет од најфинијег камгарна — — — — — —	17—25 ф.
ЗА ГОСПОДУ салонска одела — — —	18—40 ф.
ЗА СВЕШТЕНИКЕ иберцијера од свилена листера — — — — — —	7 ф.—
ЗА СВЕШТЕНИКЕ иберцијера од первијана и камгарна — — — — —	16 ф.—
ОГРТАЧА за прашину — — — —	3—6 ф.
ЗА ДАМЕ крогнова, прави енглески	1·80 на више
„ „ свилени огртача за прашину — — — — — —	6 ф. „ „
ЗА ДАМЕ огртача за кишу — —	4 ф. „ „
„ „ јакнова са свиленом поставом — — — — — —	3 ф. „ „
ЗА ДЕВОЈКЕ јакнова — — —	1·50 „ „
„ „ огртача за кишу —	2 ф. „ „
НАЈНОВИЈИ кепова — — — —	7 ф. „ „

Власник и издавалац: Дружина Браника. Одговорни уредник Никола Јоксимовић. Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду.